

DELO

Izhaja vsako drugo soboto.

Naročnina: 5 Din četrtletno, 10 Din
polletno.Uredništvo: Ljubljana, Šelenburgova
ulica 7/II. — Upravništvo: Ljubljana,
Prešernova ulica 54.

Velika manifestacija narodnega delavstva v Trbovljah

Nepozaben vtis so napravile na našo javnost veličastne in grandiozne manifestacije delovnega ljudstva ob kongresnih dnevih naše organizacije v Trbovljah. Vedeli smo, da so naše vrste disciplinirane in da je naše članstvo na višku, toda navzlic temu nismo računali na tako ogromno udeležbo z ozirom na krizo, ki vlada vsepovsod. Presenečeni smo morali biti, ko je nastopila v Trbovljah tisoč in tisočglava delavska armada, da v centru delavskega gorja manifestira za delavsko pravo. Tako zavodne delavske armade nimamo noben drug strokovni pokret. Pri nas je prostovoljna disciplina, ki kaže vzorne rezultate. En sam klic centrale in že so tisoči dostojno in disciplinirano korakali po Trbovljah in manifestirali za delavske pravice. Trbovlje so s kongresom postale za naš pokret novi mejnik. Trbovlje so naš novi temelj, na katerem bo narodno delavstvo zidalo boljše in lepšo bodočnost. Trbovlje so pa tudi odločno pokazale, kje je danes jugoslovnsko delavstvo.

Kongresni pred dnevi v Trbovljah.

Teden pred kongresom je bilo v Trbovljah kaj živahno. Posebno vrvenje je bilo v stanu generalnega štaba, v društvenih prostorih NSZ. Tam so se zbirali večer za večerom odborniki in članstvo in delali so se načrti, kako sprejeti in pogostiti ter spraviti pod streho drage goste, ki pridejo na kongres. Pogumno delo ni ostalo brez uspehov. Naravnost sijajno je vsak posameznik izvršil svojo nalogo na splošno zadovoljstvo vseh udeležencev. V petek zvečer so se pojavili po Trbovljah mogočni slavoloki,

ki so z izbranimi besedami pozdravljali goste. Slavoloki so bili vsi okrašeni z zelenjem in narodnimi trobojnicami. Z vseh napisov je vela ljubezen do naroda in delavca.

Prihod prvih kongresistov.

Ni vse zgodaj v soboto so dospeli v Trbovlje prvi gosti, med njimi vsi člani izvrševalnega odbora NSZ in predsednik Westfalcev tov. Pavel Bolha. Številna deputacija trboveljske podružnice je pred Sokolskim domom pozdravila prve delegate in vrhovno vodstvo našega pokreta. Došli gostje so se zbrali v posebni sobi gostilne Božič, kjer se je vršila ob 10. uri

seja Federacije narodnih strokovnih organizacij.

kateri so prisostvovali zastopniki NSZ in zastopniki Jugosl. nacionalnih radniških sindikatov. Predsedoval je seji predsednik NSZ tov. Juvan. Seja je obravnavala pravilnik Federacije in pripravila predloge za eno prihodnjih sej, ki se bo vršila v Zagrebu. V pravilnik se bodo po predlogu vzela nova določila in sicer: Upravo Federacije tvori predvsem delegatski zbor, v katerega pošlje vsaka včlanjena enotica za vsakega začetih 500 članov po 1 delegata; delegati izberejo izmed sebe za vsakega 2000 članov po enega predstavnika v upravni odbor. Upravni odbor si voli eksekutivno iz predsednika, tajnika in blagajnika. Federacija nastavi svojega posebnega strokovnega tajnika, ki bo podrejen eksekutivi. Sedež Federacije bo v Beogradu, seje uprave pa se bodo vršile menjaje v raznih krajih države. Članarina bo znašala za vsakega člana včlanjenih organizacij 2 Din letno. Vsakoletni kongres se bodo vršili jeseni in vselej v drugem kraju. Debate o teh predlogih so se udeležili tov. Juvan, Rupnik in Kravos iz Ljubljane, Koren iz Trbovelj in Vučkovič ter B'ban za JNRS. Predsednik Juvan je nato podal poročilo o dosedanjem delu Federacije in povedal, da je Federacija bila prvič

zastopana na kongresu Češkoslovske obce d'čnicke v Pragi letos ob binkošti. Ob tej priliki se je ustanovila Jednota slovanskih narodnih strokovnih organizacij ki bo imela v kongresnih dnevih svojo sejo. Na seji so bili izvoljeni tudi delegati za upravni odbor Jednote, nakar je predsednik tov. Juvan zaključil sejo in se zahvalil prisotnim za udeležbo.

podal izčrpno predsedniško poročilo. V svojem poročilu se je predsednik tov. Juvan dotaknil vseh važnejših dogodkov v organizaciji, obširno pa se je bavil tudi z vsemi ostalimi delavskimi vprašanji. Njegovo poročilo so vzeli delegati z odobravanjem na znanje. Tajnik tov. Kravos je podal obširen referat o delovanju organizacije. Ta referat objavljamo na drugem mestu. Tudi to

nadvse dragem obisku. Došlim gostom je zaželel dobrodošlico.

Delegatski zbor je nato nadaljeval svoje delo.

Izvolil se je poseben kandidatni odsek za sestavo kandidatne liste. V odsek so bili izvoljeni tov. Rupnik iz Ljubljane, Brumen iz Ptuj, Kralj iz Jesenic, Dornik iz Trbovelj, Sedlar iz Zagorja, Mrovlje iz Žirov, Bizjak iz Litije, Germ iz Maribora in Kravos iz Ljubljane.

Prisrčne ovacije predsedniku tovarišu Rudolfu Juvanu.

Kandidatni odsek je po 20 minutni pavzi sporočil po svojem pooblaščenju tov. Rupniku, da je sklenil predlagati delegatskemu zboru, naj ostane na čelu pokreta dosednji dolgoletni, vzorni in priljubljeni predsednik tov. Rudolf Juvan. Predlog je delegatski zbor sprejel soglasno in z velikim navdušenjem!

Tudi ostali izvrševalni odbor uživa neomejeno zaupanje vsega članstva.

Na predlog kandidacijskega odseka so bili soglasno in z odobravanjem izvoljeni v izvrševalni odbor za podpredsednika tov. dr. Joža Bohinjec, za tajnika tov. Vladimir Kravos in za blagajnika tov. Davorin Stopar. Po volitvah so delegati toplo pozdravili izvolitev starega izvrševalnega odbora ter s tem dokazali, da ima sedanji odbor neomejeno njihovo zaupanje.

Volitve upravnega odbora in nadzorstva.

Soglasno so bili na predlog kandidacijskega odbora izvoljeni v upravni odbor tovariši: Franjo Rupnik, Anton Varšek, Franc Juh, Simon Galjot in Edi Terkoč iz Ljubljane, Ladislav Saje iz Maribora, Slavoj Kušar iz Zagorja, Franjo Kralj iz Jesenic, Luka Bizjak iz Litije, Ivan Markovič iz Jesenic, Anton Jesenšek iz Zagorja, Franjo Germ iz Maribora, Anton Blažek iz Ptuj, Miha Koren iz Trbovelj, Delfin Mrovlje iz Žirov in Jaka Štruc iz Trbovelj; namestniki: Ernest Hariš iz Ljubljane, Jakob Žulovec iz Vevč, Tomaž Kavčič iz Stražišča, Fran Vižintin iz Ljubljane in Janko Bertonec iz Medvod. Za urednika lista je bil izvoljen tov. Ivan Tavčar. V nadzorstvo pa so bili izvoljeni tovariši Rado Pregarc iz Ljubljane, Vinco Sedlar iz Zagorja, Viktor Vovk iz Maribora in Pavel Dornik iz Trbovelj.

Po izvršenih volitvah se je tov. predsednik Juvan zahvalil delegatom za zaupanje, ki so ga pokazali novoizvoljenim funkcionarjem ter obljubil, da bodo vsi v polni meri storili svojo dolžnost in pokazali, da so bili tega zaupanja vredni.

Poslanec Prohazka pozdravlja zbor.

Predsednik ČOD, poslanec Prohazka se je v izbranih besedah zahvalil za navdušeni pozdrav in topel sprejem. Če kje, je dejal, smo sprejeti kot bratje in se čudimo kot doma tu pri vas. Že ko smo dospeli na mejo, smo zadihali globokeje in se zavedali, da smo stopili v domovino. V Mariboru smo se čutili čisto domače in čutimo se domače vselej, kadar smo med Jugoslovenci. Med nami je s krvjo pisano bratstvo in kar je s krvjo pisano, se ne da zbrisati.

Pozdrav zastopnika JNRS Vučkoviča.

Predsednik Juvan se je zahvalil predsedniku ČOD br. poslancu Prohazki na lepih besedah in izrečenih željah, nakar je podal besedo predsedniku pododbora Savske banovine JNRS tov. Vučkoviču, ki je s toplimi besedami pozdravil zborovanje jugoslovenskega delavstva, ki je z delegatskim zborom pokazalo svojo veliko organizacijsko sposobnost.

Trboveljski župan g. Vodušek pozdravlja narodno delavstvo

Množice narodnega delavstva pred rudniško restavracijo v Trbovljah

Mogočen zbor delegatov NSZ

Se pred določeno uro so jeli prihajati v malo dvorano Sokolskega doma delegati podružnic NSZ in njenih društev. Kmalu po 16. uri je otvoril delegatsko zborovanje predsednik NSZ tov. Rudolf Juvan, ki je v prisrčnih besedah pozdravil došle delegate in goste, med njimi delegata Jugoslovanskih nacionalnih sindikatov tov. Vučkoviča in B'bana, predsednika Zveze jugoslovenskih delavskih in podpornih društev iz Nemčije tov. Pavla Bolha in srezkega tajnika g. Schvaba. Po pozdravu predsednika se je izvolil verifikacijski odsek, v katerega so prišli tov. Jesenšek iz Zagorja, Germ iz Maribora in Kravos iz Ljubljane. Verifikacijski odsek je ugotovil, da prisostvuje delegatskemu zboru 76 polnomočnih delegatov, ki zastopajo podružnice Jesenice, Hrastnik, Gračnico, Trbovlje, Zagorje, Litijo, Žiri, Ptuj, Maribor, Stražišče, Kranj, Celje, Trzin, Srednje vas, Logatec, Luče in Ruše. Zastopana pa so po svojih delegatih tudi tri v NSZ včlanjena društva in sicer Zidarska skupina NSZ, Društvo uslužbencev ljubljanske električne cestne železnice in Društvo dimnikarskih pomočnikov.

Po poročilu verifikacijskega odseka je predsednik Juvan imenoval kot zapisničarja tov. Kravosa, za overovatelja pa tov. Galjota in Kralja, nakar je

poročilo je bilo sprejeto z odobravanjem. Blagajnik tov. Stopar je podal blagajniško poročilo, iz katerega je bilo razvidno finančno stanje pokreta. Po poročilu člana nadzorstva tov. Grašiča je delegatski zbor podelil absolutorij blagajniku in izrekel zahvalo izvrševalnemu odboru za vzorno delovanje.

Prihod Čehov na zbor. Nepopisni prizori bratske ljubavi.

Med poročilom tajnika so prišli v zborovalno dvorano v spremstvu članov izvrševalnega odbora NSZ tov. Rupnika in Varška delegati Češkoslovske obce d'čnicke in sicer predsednik Jednote slovanskih narodno strokovnih organizacij, bivši minister za socialno politiko in sedanji poslanec, brat Tucony, predsednik Češkoslovske obce d'čnicke, poslanec Prohazka, tajnik ČOD br. Vosecky in odbornika ČOD br. Konitovsky in Šterban. Vsi delegati so vstali s sedežev in zaoril je v pozdrav gromovit »zdruvo« in »nazdar«. Došli gostje so pričeli stiskati roke in se objemati z navzočimi delegati. Nekaterim so pri tem zarosile oči, ko so videli iskreno in pravo bratstvo, ki se ob vsaki priliki pokaže med Češkoslovaki in Jugoslovenci.

Predsednik Juvan je v toplih besedah pozdravil številno delegacijo iz Prage in izrekel svoje zadovoljstvo na tem

Mnogo zborov je videl, mnogim prisostvoval, toda tako odličnemu zboru prisostvuje prvič. Brate Slovence in Čehoslovake iskreno pozdravlja v imenu Srbov in Hrvatov. Tople besede odličnega zastopnika dragih bratov iz Hrvatske je zbor vzel z navdušenjem na znanje.

Priznanje in zahvala našemu tisku.

Predsednik Juvan se je v izbranih besedah zahvalil navzočim novinarjem in pri tem izrekel svojo zahvalo in priznanje naprednemu tisku, ki je posvetil vso svojo pažnjo kongresu. Prosi navzoče zastopnike tiska, da tudi v bodoče posvetijo svojo pozornost pokretu narodnega delavstva.

Priznanje strokovnemu tajniku ob njegovi 10letnici.

Predsednik tov. Juvan je sporočil zboru, da poteče letos v septembru deset let službovanja tajnika Kravosa pri NSZ. K temu jubileju mu v imenu NSZ častita. Delegatski zbor se je pridružil z velikim odobravanjem izrečeni častitki.

Zahvala trboveljski podružnici.

Pred prehodom k predzadnji in zadnji točki dnevnega reda se je predsednik zahvalil trboveljski podružnici za vso skrb, ki jo je posvetila kongresu in za vse delo, ki ga je izvršila v predkongresnih dnevih. Podružnici Trbovlje in njenemu vzornemu odboru in predsedstvu gre vsa hvala in priznanje za lep napredek in izvršeno delo. Delegatski zbor je besede predsednika spremljal z burnim odobravanjem.

Kongres narodnega delavstva

Še pred 7. uro so se jeli zbirati rudarji pred rudniško restavracijo. Njih število je naraščalo in naraščalo. Ko je dospela pred restavracijo rudniška godba pod vodstvom kapelnika g. Hudarina, je bilo pred rudniško restavracijo zbranih veliko nad tisoč rudarjev. Ob prihodu godbe se je formirala povorka na čelu s konjenico in godbo ter krenila na kolodvor k sprejemu gostov.

Prihod gostov in prvi pozdrav na kolodvoru.

S prvimi in drugimi jutranjimi vlaki je dospelo na trboveljsko postajo nad 500 udeležnikov iz raznih krajev države. Ko je došel zadnji vlak iz Maribora in pripeljal še zadnje udeležence, je vse došle goste pozdravil na postaji predsednik podružnice Trbovlje tov. Miha Koren, ki je vsem došlim gostom izrekel dobrodošlico. Odzdravil je član izvrševalnega odbora tov. Anton Varšek. Nato se je formirala povorka.

Mogočna povorka narodnega delavstva

Pred kolodvorom se je formirala povorka. Na čelu je jezdil krepak konjenik z jugoslovensko trobojnico, katerega so spremljali štirje konjeniki. Za konjeniki je šla celotna rudniška godba, za njo prapor odseka stavbinskih delavcev iz Ljubljane, prapor podružnice Jesenice in oni podružnice iz Ptuj. Za prapori je šla celokupna delegacija iz Češkoslovaške, Srbije in Hrvatske, izvrševalni odbor NSZ, za katerim so se razvrstila domača društva in člani podružnic NSZ. V povorki je korakalo veliko nad 2000 ljudi in je bila ena doslej največjih povork po Trbovljah. Povorka je ustavila pred rudniško restavracijo, kjer je pozdravil goste trboveljski župan.

Pozdrav župana g. Voduška.

Ko so se udeleženci povorke zbrali pred rudniško restavracijo, je z glavnega vhoda restavracije pozdravil došle goste trboveljski župan g. Vodušek. V izbranih besedah je pozdravil predvsem brate Čehoslovake, za njimi pa vse ostale, ki se niso strašili nobenih žrtev, da so prihiteli na obisk k tovarišem v dolino trpljenja.

Mogočna manifestacija kralju ob 10 letnici vladanja.

Župan g. Gustav Vodušek se je v svojem pozdravnem govoru dotaknil tudi desetletnice vladanja kralja Aleksandra in pozval navzoče, da se spominijo svojega vzvišenega vladarja in mu zakličejo trikratni živio. Na trgu, kjer je bilo takrat zbranih veliko nad 3000 ljudi, je zaorilo mogočno in krepko živio in zdravo, godba pa je intonirala državno himno. Županu je odzdravil

Predlogi izvrševalnega odbora in podružnic.

Na predlog izvrševalnega odbora je delegatski zbor sklenil, da se vrši prihodnje leto ob priliki 25letnice narodnega strokovnega pokreta delegatski zbor in kongres NSZ v Ljubljani in da se razvije centralni prapor, za katerega bodo prispevale vse podružnice. Tudi je sklenil delegatski zbor, da se v okviru ljubljanske podružnice ustanovi Prosvetna centrala NSZ, ki bo prevzela vso skrb za prosveto v organizacijah NSZ. Delegatski zbor je dalje sklenil, da se za plačevanje članarine uvedejo znamkice in je naročil izvrševalnemu odboru, da te predloge izvede. Delegatski zbor je potem vzel na znanje dvanaest predlogov jeseniške podružnice, s katerimi naj se uredijo različna socialna vprašanja. Izvrševalni odbor je dobil nalog, da te predloge izvede odn. jih v obliki resolucij odpošlje na kompetentna mesta. Delegatski zbor je h koncu še odobril dnevni red kongresa.

Zaključek delegatskega zbora.

Nekaj po 7. uri zvečer je predsednik tov. Juvan zaključil sijajno uspeli delegatski zbor, potem ko je ugotovil, da je delegatski zbor dosegel svoj popoln uspeh. Ponovno se je zahvalil vsem udeležencem in zaključil zborovanje.

Skupna večerja in družabni večer.

Po delegatskem zboru so se delegati podali v gostilno Božič, kjer so imeli skupno večerjo. Po večerji se je vršil istotam družabni večer na čast došlim gostom. Družabni večer ni trajal dolgo, ker so šli delegati k počitku, da se odpočijejo od dolge poti.

podpredsednik NZS tov. dr. Joža Bohinjec, ki je v temperamentnem govoru pojasnil moment, zakaj si je NSZ izbrala Trbovlje za kraj kongresa. Prisrčno se je zahvalil trboveljskemu županu in vsem Trboveljčanom, ki so tako prisrčno sprejeli svoje brate.

Na povorko se vsipa cvetje, prisrčno pozdravljanje manifestantov.

Povorka je krenila po pozdravih izpred rudniške restavracije k Sokolskemu domu. Od kolodvora pa vse do Sokolskega doma se je razvila povorka v triumfalen pohod narodno zavednega delavstva po Trbovljah. Na cestah in raz vsa okna je ljudstvo navdušeno pozdravljalo udeležence kongresa in metalo na nje cvetke. Kongresisti so vzradošeni odzdravljali.

Ko je dospela povorka do Sokolskega doma, so se udeleženci vsuli v dvorano, ki je namah bila prenapolnjena in je veliko več kot polovico ljudi moralo ostati zunaj dvorane. Tudi galerija in oder sta bila polna, pa še je stalo pred in za domom na stotine in stotine ljudi, ki niso mogli v dvorano. V dvorani je bilo opaziti tudi par marksistov, ki so si prišli ogledat kongres.

Otvoritev kongresa narodnega delavstva.

Ob napovedani uri je kongres otvoril predsednik NSZ tov. Rudolf Juvan, ki je pozdravil vse navzoče, med njimi posebej zastopnike češkoslovaškega delavstva, zastopnike Jugoslovenskih nacionalnih radniških sindikatov, zastopnike Zveze jugoslovenskih delavskih in podpornih organizacij iz Nemčije, zastopnike Škola, zastopnika ljubljanskega župana, trboveljskega župana, zastopnika Delavske zbornice, ženske organizacije, zastopnike tiska, zastopnike vseh trboveljskih društev in vse številne goste.

Nacionalno delavstvo pozdravlja svojega kralja.

Po končanem pozdravu se je predsednik Juvan s toplimi besedami spominjal jubileja desetletnice vladanja Nj. Vel. kralja Aleksandra I. pozval navzoče, da se pridružijo vsem čestitcem vzvišenega vladarja in mu zakličejo krepak »Živio!« Vsi udeleženci so na ta poziv vstali s sedežev in dolgo klicali kralju, medtem ko je godba zaigrala državno himno. Predsednik je nato prečital brzojavni pozdrav kralju, ki se glasi:

»Njegovu Veličanstvu kralju Aleksandru I. Bled.

Nacionalno delavstvo, zbrano na kongresu Narodno strokovne zveze v Trbovljah, vdanostno pozdravlja svojega vzvišenega vladarja ob desetletnici

njegovega vladanja in klič: Naj živi kralj Aleksander I. in njegov prevzvišeni dom.

Po prečitaniu brzojavnega pozdrava so zborovalci ponovno priredili burne ovacije kralju.

Kongres navdušeno pozdravlja prezidenta Masaryka.

Ko se je vihar ovacij kralju poleg, je predsednik tov. Juvan izrekel pozdrav prezidentu Masaryku kot glavarju bratskega čsl. naroda. Zborovalci so priredili burne ovacije prezidentu Masaryku, godba pa je odsvirala češkoslovaško himno, katero so zborovalci stoje poslušali.

Zahvala in pozdrav ministru za socialno politiko in banu dravske banovine

Predsednik Juvan je predlagal kongresu, da odpošlje zahvalo in brzojav ministru za socialno politiko, ki kaže veliko umevanje za delavstvo. Predlagal je tudi, da pozdravi kongres bana dravske banovine g. dr. Drago Marušića, ki ob vsaki priliki podpira težnje narodnega delavstva in kaže za strokovni pokret veliko razumevanje. Obe brzojavki sta bili sprejeti ob splošnem navdušenju.

Nato je predsednik tov. Juvan v daljšem izjavljanju prikazal razvoj in delovanje Narodno strokovne zveze od leta 1907 naprej. S ponosom je poudarjal, da je Narodna strokovna zveza povzela idejo po bratih Čehoslovakih in da je ravno ta ideja pomagala ustvariti slovansko delavsko vzajemnost.

Pozdravi gostov

Prvi je kongres pozdravil kot hišni domačin odbornik Sokola br. Pavlin, za njim pa župan g. Gustav Vodušek. Nadalje so kongres pozdravili za ljubljanskega župana tov. Franjo Rupnik, za Delavsko zbornico tov. Ivan Tavčar, za Udruženje jugoslovenskih narodnih železničarjev in brodarjev predsednik ljubljanskega oblastnega odbora tov. Albin Roter, za Jugoslovanske nacionalne radniške sindikate v Beogradu tov. Jadreško, za iste sindikate v Sarajevu tov. Laković in za savsko banovino tov. Vučković iz Zagreba. Zvezo društev privatnih nameščencev njen podpredsednik tov. Volčanšek.

Češkoslovaški pozdrav jugoslovanskega delavstvu.

Bivši češkoslovaški minister za socialno politiko in poslanec br. Alojzij Tucny je nato pozdravil kongres in imel daljši programatični govor, katerega so zborovalci večkrat prekinili z burnimi ovacijami češkoslovaški delegaciji. Krasen govor br. Tucnega bo tajništvo razmnožilo in ga bodo dobile vse podružnice.

Iskren pozdrav zastopnika naših delavcev v Nemčiji tov. Bolhe.

Zelo temperamenten pozdravni govor je imel predsednik Zveze jugoslovenskih delavskih in podpornih društev v Nemčiji tov. Pavel Bolha. Medtem ko so mu zborovalci burno pritrdjevali, sta se v ozadju oglašala dva navzoča marksista, ki nista mogla mirno prenesti par pikrih opazk na njihov račun. Ob koncu govora je žel tov. Bolha zaslužno priznanje celega kongresa.

Brzojavni in pismeni pozdravi.

Tajnik tov. Kravos je nato prečital došle brzojavne in pismene pozdrave kongresu. Kongres so pismeno pozdravili pomočnik bana g. dr. Otmar Pirkmajer, praški poslanik in minister dr. animirana zabava.

Češkoslovaška delegacija

Češkoslovaška delegacija, ki se je udeležila našega kongresa v Trbovljah, je v spremstvu izvrševalnega odbora napravila avtomobilski izlet po Gorenjski. Gostje so si ogledali Bled in Bohinj ter se ustavili tudi v Kamni gorici, kjer so si ogledali stare žebjarne. Po izletu se je vrnil poslovilni večer na Bellevue. V pozdrav jim je spregovoril par prisrčnih besed predsednik tov. Juvan. Gostje so bili vsi polni navdušenja za lepoto Slovenije.

Češkoslovaška delegacija je odpotovala iz Ljubljane v sredo 19. t. m. Na kolodvoru so se zbrali polnoštevilno člani izvrševalnega odbora NSZ in češkoslovaški podkonzul g. Čihelka. Pred odhodom so gostje izrekli toplo zahvalo za sprejem in slovansko gostoljubnost. Bivši minister br. Tucny je predsedniku Juvanu še posebej naročil, naj pozdravi vse jugoslovansko narodno de-

Albert Kramer, bivši minister g. Ivan Pucelj, ljubljanski župan g. dr. Dinko Puc, Jugoslovenska narodna podpora Jednota iz Holandije, Jugoslovenska delavska podpora Jednota iz Francije, Jugoslov. narodna podpora Jednota iz Belgije, predsednik Zveze društev priv. nameščencev tov. Joško Zemljič, Čsl. nar. soc. mladina iz Prage, Organizacija praktičnih elektro-strojnih tehnikov iz Ljubljane, tov. Iv. Deržič iz Ljubljane in mnogo drugih.

Referat podpredsednika dr. Bohinjca o gospodarskem položaju in načelih NSZ

Podpredsednik NSZ tov. dr. Joža Bohinjec je nato podal referat o gospodarskem položaju in načelih NSZ. Njegov referat prinašamo na drugem mestu v celoti.

Kongres je z navdušenjem in toplim priznanjem vzel referat tov. dr. Bohinjca na znanje in mu priredil nekaj minut trajajoče ovacije. Vsi gostje pa so odličnemu referentu čestitali.

Referent tov. dr. Bohinjec je potem prečital zboru še resolucije, katere tudi objavljamo na drugem mestu. Resolucije je kongres soglasno sprejel.

Slovesen zaključek kongresa.

Predsednik tov. Rudolf Juvan je potem razglasil zaključek kongresa in se ponovno zahvalil vsem za udeležbo, posebej se je znova zahvalil vsem gostom. Tudi trboveljski župan se je ponovno oglašil k besedi in ves navdušen izrazil svojo hvaležnost in priznanje Narodno strokovni zvezi, da je določila Trbovlje za svoje zborovanje.

Ko je predsednik tov. Juvan zaključil kongres z vzklikom »Naj živi Narodna strokovna zveza!« »Naj živi slovanska vzajemnost!« je godba zaigrala »Hej Slovani« in »Marseljezo.«

Kongres, ki se je začel ob 10. uri, je bil zaključen nekaj po 13. uri.

Razveseljeno je ugotoviti, da so vsi udeleženci vztrajali skozi tri ure v dvorani in so jeli odhajati šele, ko je godba odigrala zadnje akorde delavske himne.

Skupni obedi kongresistov.

V raznih gostilnah so bili prirejeni skupni obedi za kongresiste. Pri vseh obedih je vladalo prav praznično razpoloženje, ki se je kazalo v petju nacionalnih pesmi.

Finalna nogometna tekma.

Ob 14. uri je pričela na novem igrišču SK Amater finalna nogometna tekma za pokal NSZ. Finalno tekmo sta igrala SK Amater, Trbovlje in SK Retje, Trbovlje. Igri, ki je bila v vsakem oziru na višku, je prisostvovalo par sto gledalcev. Oba kluba sta imela izredno veliko število dobrih drugarjev, ki so dali igri posebno obeležje. Po hudi borbi je zmagal SK Amater z rezultatom 1:0. Nogometno tekmo pa je znatno oviral dež.

SK. Amater si osvoji pokal NSZ

Po odigrani tekmi je predsednik podružnice NSZ v Trbovljah z lepim nagovorom izročil srebrni pokal zmagovalcu. Zastopnik SK Amaterja se je za prehodni pokal zahvalil predsedniku NSZ.

Zaključna delavska veselica

Kot zaključek kongresnih dni se je vršila na obširnem travniku velika vrtna veselica, pri kateri je sodelovala rudniška godba. Veselico je znatno kvaril dež, ki je lil kot iz škafe. Ko je dež nekoliko odnehal, se je razvila

lavstvo s sporočilom, da je bila čsl. delegacija izredno presenečena nad velikim napredkom narodno strokovnega pokreta. Kongres je pokazal, da so jugoslovenski narodni delavci na zmagovitem pohodu in jim zato iskreno čestita. Točno ob 12. uri so se gostje udobno namestili v posebnem kupeju, ki ga jim je dal na razpolago uslužni postajaenaležnik g. Ludvik in se odpeljali proti matuški zlati Pragi.

Kongresne slike

Tajništvo NSZ ima v razprodaji slike s kongresa v Trbovljah. Slike predstavljajo pozdrav župana pred rudniško restavracijo, množico pred rudniško restavracijo, skupno slikanje delegatov in skupno slikanje upravnega odbora. Vsaka slika stane 5 Din. Slike so izredno dobre. Z naročilom je treba poslati denar. Na naročila brez denarja se ne bo oziralo. Opozorite vse udeležence na slike, ki so izredno dobre in v trajni spomin.

Gospodarski položaj in naša načela

Referat tov. dr. Joža Bohinjca na kongresu NSZ.

1. Svetovna gospodarska kriza

Značilnost današnje dobe je **vse-splošna kriza**: gospodarska, socialna, kulturna in moralna. Zdi se, da svet leži na trilih tleh in da bo tramovje pravkar popokalo, da se pogreznemo v brezno, iz katerega ne bo tako kmalu izhod mogoč. Nervoznost med narodi in v narodih je čim dalje večja, vrenje duhov se ne umirja, nasprotno: zdaj tu, zdaj tam z večjo silo butne kvišku. **Konference državnikov**, finančnikov in narodno-gospodarskih veljakov dajejo dobi pečat. Vse dela videz, da je treba hiteti, **da se rešimo**. Pri tem je posebno značilno eno: vsi se nahajamo v nevarnem položaju, nihče ne more ustvariti zase videza in ga tudi nihče ne usovarja, da je njegov položaj zavida in vreden, ugodnejši: **Vsi brez izjeme smo na havarirani ladij**. Vsi narodi rešujejo vse narode, četudi tu pa tam kdo izmed narodov skuša ustvariti vtis, da se hoče za druge bolj žrtvovati, kakor pa dobiti pomoč.

Francija ima za 54 milijard frankov zlata, pa preživlja krizo nemira in politične ter gospodarske negotovosti. Anglija je visoko bogata država, pa njen funtsterling peša in v Franciji išče ta država posojilo. Ministrski svet razpravlja na dolgih konferencah o vse-splošni štednji pod geslom, da mora državni budžet biti pod vsakim pogojem uravnovešen. Macdonaldova delavska vlada, katera je poklicana, da vlada po socialnih načelih, se zateka k liberalcem in konservativcem, da bo pred narodom lažje nosila odgovornost za redukcijo soc. politične zakonodaje, ker je v volilni borbi obljubljala ravno nasprotno. Sedem milijonov brezposelnih povzroča skrbi Ameriki, deželi dolarja, o kateri smo bili vajeni misliti, da ima nabesna na zemlji. Predsednik Hoover je temeljito prelomil s tradicionalno doktrino ameriške politike, da se noče vmešavati v evropske zadeve. Amerika krepko posega v evropsko gospodarsko in politično življenje, da rešuje sebe. Celo o znižanju vojnih dolgov govore ameriški državniki. Nemčija je bila pred konkurzom in že nad mesec dni je svetovna javnost zaposlena samo s problemi Nemčije, kateri je treba pomagati, da preboli strašno gospodarsko in finančno krizo. — **Kriza Italije je ostra in splošna**. Vidi se, da ji fašizem ni prinesel odrešitve. Sam Mussolini nobene prilike ne zamudi, da ne bi pozival k največji pripravljenosti, da narod preživi težke dni gospodarske krize. — V tem divjanju krize male države ne morejo ostati obvarovane pred krizo, katera je zanje še občutnejša, kakor za velike države. — **Kaos je vse-splošen; zaman iščejo Arhimedovo točko**, na katero bi se uprli, da spravijo kolesje sveta v miren in urejen tek. Gospodarska kriza ima nujno za posledico **moralno in kulturno krizo**.

2. Gospodarska morala

Danes se vidi, kako malo je še mogla priti do veljave **gospodarska morala**, ker opazamo, kako skuša vsakdo reševati le sebe: od angleških, francoskih in nemških social-demokratov do velebankirjev v Washingtonu, Parizu, Rimu in v Berlinu in do boljševikov v Moskvi. Solidarnost med narodi ni iskrena, ona je samo plašč, s katerim k tlom pritiska jo žerjavico, katera tli in je pripravljena, da izbruhne v požar. Desetletnice delovanja Društva narodov, mednarodnih prizadevanj za ohranitev miru, trudi in napor mednarodnih gospodarskih in socialno-političnih konferenc so pokazali žalosten uspeh: **mrzlično oboroževanje na vseh straneh**, omenogocheni pomorski sporazumi, golo teoretiziranje v vprašanju splošne razorožitve — zato izbruh morda najjačje gospodarske krize, kakršno je svet sploh kedaj preživljal. Ni se mogla pojaviti avtoriteta, katera bi z velikim uveljavljenjem moralnih in etičnih načel prerodila svet v duhu pomirjenja, medsebojne gospodarske pomoči v svrhu stabilizacije gospodarskega in soci-

alnega življenja. Narodom manjka edino učinkovito zdravilo: **zavest skrajne socialne pravičnosti, duh medsebojne solidarnosti in povezanosti v dosego skupnega cilja: sreče človeštva**. Papeževa enciklika »Quadragesimo« je morala v obrambo krščanstva napisati, da **tudi pripadniki krščanstva ne store svoje dolžnosti**; kajti povsod brez izjeme vlada gospodarska nemoralnost, krščanski bankirji in podjetniki se prav nič niso trudili, da bi v svojem življenjskem prizadevanju uveljavili načela morale in krščanske etike. Med njimi in drugimi ni razlike. Težka je obtožba papeža nad praktičnim krščanstvom. **Svobodomiselstvo tudi ni našlo v sebi one sile, katera dviga in preraja dušo in srca**. Zato je svet v temi skrajnega materialističnega hofenja; in glej kakor za kazen pada v strašno gospodarsko bedo v svarilo, da se z materialističnimi metodami ne dosega materialni uspehi. Materialističnih metod se poslužuje komunizem, fašizem, mednarodni socializem in mednarodni kapitalizem. V eni državi vlada ta sistem, v drugi drugi. Enkrat ima eden nadmoč, drugič drugi, pa ker so vsi sistemi v bistvu egoistični in brezkompromisni, ne morejo dobiti linije, na kateri bi bilo reševanje mednarodnih problemov mogoče. Pravičnost in socialno enakopravnost more dati narodom le zdrava in zmerna narodna zavednost, v kateri brani svoje, priznava mednarodno povezanost interesov, spoštuje narodne individualnosti, njegove kulturne potrebe in gospodarsko neodvisnost, v kolikor je ta z ozirom na ohranitev mednarodnega miru potrebna. Sistem, kateri pomeni diktaturo v kakršnikoli obliki, ne more najti rešitve današnji krizi.

3. Razredni boj

Teorije, katere oznanjajo razredni boj, ne morejo biti sposobne, da ustvarijo gospodarski red in napredek, ker že po svojem bistvu niso sposobne dati narodom zavest solidarnosti in medsebojnega spoštovanja. Teorije brezkompromisnega razrednega boja ustvarjajo v narodu gospodarski nemir, zavest negotovosti, ne da bi že preje nudile jamstvo, da se bo večina naroda združila v črti razrednega boja, ker je to nemogoče, ker pojem »razreda« ni strogo začrtan in si v praktičnem življenju stoji kot »razredi« nasproti sloji, kateri imajo enak socialni značaj. Brezbozorni razredni boj, v katerem je glavni element delavstvo, odtujuje delavskemu razredu nameščenstvo, malega kmeta in obrtnika, široke vrste socialno šibkih slojev, mesto da bi se vsi ti sloji združevali v skupnost in z njo dosegali izboljševanje svojega položaja.

4. Fašizem

Fašizem pomeni diktaturo neke imaginarne višje narodove volje, katera se ne poraja iz naroda samega, pač pa je umetno ustvarjena po onih, kateri hočejo diktirati nad celoto in nad posamezniki. Fašizem je nedemokratičen pojav, ker zanika vsako osebno svobodo, hoče uniformirati duše in srca v železno obleko slepe pokorščine v dobrih in slabih slučajih. Fašizem je revolucionaren pojav, kateri je švignil kvišku preko naroda in proti narodu. Fašizem je negacija mednarodne solidarnosti, on je v ostrem nasprotju z moralnimi in etičnimi načeli. Drži se tudi z nasilnimi metodami, ne da bi imel garancijo, da je to volja naroda. Fašizem je samozanec, bog laze, kateri samo v svojo lastno tolažbo hoče govoriti v imenu naroda. Ker je fašizem nedemokratičen pojav, je on samo hierarhija manjšine, katera s pomočjo nasilno pridobljenega državnega aparata drži večino k tlom s tem, da jo omamlja z »interesi naroda«. Fašizem pa po svoji ideologiji, katera sloni na imperialističnih težnjah, ne more ustvarjati v svetu socialno-pravični družabni red. Fašizem ni sposoben, da objektivno in trajno uspešno reši mednarodne probleme, da pomaga ozdravljati mednarodne krize. Zmaga fašizma v vseh dr-

žavah, pomeni nujno novo vojno, ker fašizem enega naroda mora nujno zadržati ob fašistične težnje drugega naroda.

5. Komunizem

Komunizem je diktatura proletarijata. Kjer je diktatura proletarijata, mora nujno živeti še nekdo drugi, proti kateremu je ta diktatura naperjena. Komunizem negira s svojo diktaturo enega razreda potrebo in možnost odstranitve drugih razredov. S tem je ustvarjen trajen boj, stalni socialni nemiri, nemogućnost urediti gospodarstvo na način, kateri bi omogočal znosno življenje. Komunizem pomeni pravno in gospodarsko nesigurnost, možnost stalno se ponavljajočih preobratov. — Komunizem ne prizna mednarodne solidarnosti, stalno se odreka sodelovanju pri urejanju mednarodnih problemov; nasprotno: z vsemi sredstvi skuša ustvarjati med narodni gospodarski in socialni kaos, ne da bi nudil jamstvo, da iz tega kaosa vzklile zarja lepše bodočnosti. Niti v zemlji praktičnega komunizma ni komunizem mogel ustvariti delavcu in nameščencu lepše bodočnosti. Pravna in socialna pozicija delavca in nameščenca je v socialno naprednejših državah znatno boljša kakor v Rusiji. Drugod poznajo 8 urni delavnik, osebno svobodo delavca, svobodo združevanja, pravno zaščito delovnega razmerja, udeležbo na čistem dobičku in pa kar je glavno: te reforme izvirajo iz moralnega notranjega preokreta miselnosti vsega ostalega prebivalstva, zato so trajne in niso izpostavljene nevarnosti reakcije. Boljševizem reforme diktira, zato so nesigurne.

6. Vsi smo en razred revnega človeka

Internacionalni socializem, kateri oznanja načelo brezbozirnega razrednega boja, je za nas nesprijemljiv, ker razredov pri nas ni: vsi smo en razred revnega ubogega človeka, izločevati iz te naravne skupnosti posamezne drobce, se pravi slabiti boj za povzdigo splošnega blagostanja naroda. Marx se moti, ako je mislil, da je narodna zavednost ovira socialni ureditvi človeške družbe. Marx je sin naroda, kateri je stalno živel v megalomaniji elitnega naroda in se je stalno smatral vzvišeni nad drugimi. Zato je Marx oznanjal da imajo pravico do obstoja le veliki narodi. Te s skrajnim materializmom prožete teorije niso sposobne, da ustvarjajo med narodi zblíževanje, tudi pa niso sposobne, ker slone na napačnih premisah, da bi zatrla idejo narodnosti, bistvo narodnosti, kulturne in etične vrline in posebnosti narodov in njih težnje, da te svoje individualne lastnosti ohranijo. Celo v rojstni domovini Marxa vidimo, da se neprestano pojavljajo najvidnejši izrazi nacionalne misli — tudi pri samih voditeljih int. socializma.

ln kako izgleda delavska mednarodna solidarnost? Vemo, da imamo mi, v kateri ne vlada inter. socializem, zakonjen 8urni delovnik, v Nemčiji, kjer ima skoro stalno vaje državne politike v rokah soc. demokracija, tega zakona ni, istotako ne v Angliji.

Ako analiziramo duh, kateri vlada v evropskem političnem in gospodarskem življenju, duh reprezentiran po komunizmu, fašizmu, kapitalizmu in mednarodnem socializmu spoznamo, da je ta duh brez poleta, brez višjih moralnih sil, da je skrajno reakcionaren in materialističen. Zato je zašel v slepo ulico in ne ve, kje in kod bi iskal izhod. V tej miselnosti se noče roditi spoznanje, da človečanstvo predstavlja eno veliko skupnost interesov in ne več interesov, kateri naj se medsebojno izigravajo in rešujejo z mentalno rezervacijo vsakega posameznega naroda. Plemenitenje duš, priznanje narodnih individualnosti v plemenitem smislu, medsebojno razumevanje in medsebojno popuščanje na lastnih interesih v skupno korist bo prineslo blagoslov in ublažitev krize.

7. V čem postoja kriza

Včasih se čuje, da pri nas krize ni, ali da je manjšega obsega. Predvsem je jasno, da splošno svetovna kriza meče svojo močno senco tudi na naše go-

spodarsko, socialno in moralno življenje. Pri nas je kriza morda večja nego drugod, samo meriti jo je treba s pravičnim merilom. Naš skromni življenjski standard dela krizo relativno manj občutno. Naš delavec je zadovoljen s skromno plačo in z redno zaposlitvijo četudi pod neugodnimi pogoji. Delavec drugod ima večje zahteve, njegova redukcija na standard našega delavca pomeni zanj že težko krizo. Naš trgovec je zadovoljen z manjšim obratom in manjšim zaslužkom, njegovo življenje je skromnejše. Velebank z milijardnimi dobički nimamo. Tudi ne velepodjetij. Če v naše, že itak skromne razmere butne še val splošne svetovne krize, je učinek močnejši in posledice občutnejše. Naš splošni gospodarski in socialni standard je bil že pred krizo nižji od standarda drugod, po krizi pa je ta nivo še nižji. Naše gospodarske in socialne pravice pa niso manjše od pravic drugih.

V čem postoja kriza? V zmanjšani zaposlitvi, v nizkih zaslužkih, v brezposelnosti, v slabi socialni zaščiti, v desorganiziranosti javnega življenja, v uveljavljanju nizkih instinktov, v porastu špekulacije, v izkoriščanju krize po onih, kateri niso v krizi, v moralni dekadenci, v kulturni brezbozirnosti, v medsebojni nestrpnosti, v trgovanju z moralnimi, etičnimi, krščanskimi in socialnimi načeli, v slabem in zmanjšanem prometu, v zmanjševanju zaslužkov, v pomanjkanju denarja in kreditov, v nesigurnosti denarnih zavodov, v nerenabilnosti, produkciji, v zastoju konzuma, skratko: v poslabšanju gospodarskega in socialnega življenja, v razvrednotenju duš in src, v razkranjanju družabnega reda v kaotično stanje.

8. Organizacija mednarodnega gospodarstva je odpovedala

Prevladuje mišljenje, da je kriza povzročila hiperprodukcijo dobrin. Na svetu je vsega preveč. Tovarne so preveč producirale, zemlja je preveč rodila. Velike zaloge so znak depresije. Zito, sladkor, kava, čaj, gnilje po skladiščih. Obtok dobrin peša, konzum ni dočastel produkciji. Tem pojavom mora slediti padec cen, restrikcija produkcije, redukcija plač, omejitev zaposlitve itd. Res je, da je produkcija po vojni zelo porasla, deloma zaradi tehnične izpopolnitve produkcijskih procesov, v zelo veliki meri pa zaradi poveljnega pohlepa po blagostanju. Nekritično izkoriščanje konjunktura je povzročalo ustvarjanje novih podjetij, carinske določbe so pričele favorizirati tudi manj potrebne produkte, kar je imelo za posledico nenormalno dviganje cen in pa padanje konzuma. Kako brezmiselnost in neregulirano se razvija gospodarsko življenje, nam drastično kažejo številke: Jugoslavija je za vso vrednost izvožene pšenice uvozila pariume, pudre in druga lepotečja, gramofonov in igrač smo uvozili več kakor je znašala vrednost poljedelskih strojev. Bilanca zunanje trgovine je pasivna, to prinaša v deželo obubožanje. V prvi polovici letošnjega leta je naš izvoz padel po vrednosti za 31 odst. ali od 3362 milijonov Din na 2316 milijonov Din. Uvoz je naravno tudi padel, toda le za 23 odstotkov ali od 3478 milijonov Din na 2582 milijonov Din. Uvozili smo za 200 milijonov več. Pešanje zunanje trgovine je splošen pojav. To ima za posledico 20 milijonsko armado brezposelnih na svetu. Pravijo, da je celo 40 milijonov brezposelnih. Vse to kaže, da je organizacija mednarodnega gospodarskega življenja popolnoma odpovedala. Ni čuda: Francija ima v svojih železnih blaginjah nad 54 milijard frankov zaprtih, druge države pa se potapljajo v dolgovi in v pomanjkanju kreditov. Zadnji čas se čuje, da bo Francija te svoje ogromne kapitalije vporabila za finansiranje južnovzhodnih evropskih držav. Veliko je resnice na tem, da je produkcija po vojni zavezala prehitro tempo. Vendar pa samo to dejstvo ne bi smelo povzročiti tako ostre gospodarske krize, vemo, da se je splošni standard in s tem potrebe narodov znatno dvignil. Prebivalstvo se je pomnožilo za 10 odst.

9. Države morajo v privatni kapital poseči

Hi krizi je pripomogla desorganiziranost gospodarskega življenja, pomanjkanje mednarodne gospodarske solidarnosti, kršitev mnogih osnovnih narodno - gospodarskih načel, v zelo veliki meri pa bančna in denarna politika, špekulacije z devizami in valutami. Denarno gospodarstvo je bilo tako, da je stalno povzročalo nesigurnost vrednosti denarja in vrednostnih papirjev. Dobro konjunkturalna podjetja so šla v konkurz, ker so borzne špekulacije čez noč uničile vrednost njih papirjev. Denarno gospodarstvo je osnovna žila, po kateri se pretaka vse ostalo gospodarsko življenje. Zato je v prvi vrsti potrebna ureditev solidnega denarnega gospodarstva, da so izključena vsaka umetno povzročena presenečenja. Danes je stvar taka, da more samovolja dveh, treh oseb povzročiti najtežjo denarno in s tem gospodarsko krizo. Oni, ki vodijo denarno gospodarstvo, morajo biti za svoja dejanja vsestransko odgovorni tako napram neposrednim interesentom kakor tudi napram splošnosti. Denar je sicer polzek in zelo občutljiva reč, vendar pa zopet ne tako, da bi reglamentacija ne bila mogoča. Denarni kapitalizem mora priti pod ostrejšo državno kontrolo, absolutna svoboda denarnega kapitala mora biti zakonito omejena, da država ni potem prisiljena kar čez noč z nasilnimi odredbami poseči vmes, da s tem povzroča v gospodarstvem življenju perturbacije. Bančnih krahov ne povzroča železna gospodarska doslednost, bolj jih povzročajo trenutne špekulacije. Države v privatni kapital morajo poseči. To se je že delno zgodilo pri agrarni reformi, s katero ima biti zemljiški kapital porazdeljen med narod. Nedotakljivost zasebne lastnine mora biti omejena na oni minimum, ki je za gospodarsko obstojnost posameznika še potreben. V regulaciji denarnega gospodarstva ustanavljajo države razne privilegirane banke. To je samo korak na pol. Neregulirano življenje privatnih bank more vsa prizadevanja države uničiti. Nujno je potreben zakon o bankah in akcijskih družbah. Dober zakon bo krizo znatno ublažil. Podjetja morajo biti prisiljena, da v času dobrih konjunktur skrbijo tudi za slabe čase in ne, da vse dobičke porazdele in vtaknejo v investicije.

10. Zvišane mezde, zvišan konzum. Slučaj TPD

Če dejansko nadprodukcija povzroča krizo, je to treba paralizirati z zvišanim konzumom. To je mogoče samo z zvišanjem kupne moči naroda. Tu igra glavno vlogo vprašanje plač, mezd, in dohodkov. Plače pri nas so nižje od indeksa cen. Zato je redukcija plač velika gospodarska pogreška, ker se s tem ustvarja še večji prepad med kapaciteto produkcije in kapaciteto konzuma. Vidimo, da v državah, ker se vodi premišljena politika, ne tolčejo na boben znižanja plač, posebno ne toliko časa, dokler ni zajamčeno, da bodo tudi dohodki direktorjev, bankirjev in veleposrednikov znižani. Dokler imajo pri TPD posamezniki več 100.000 Din dohodkov, je skrajno nesocialno in skrajno brezobzirno napram celotnemu našemu gospodarstvu, ako se 700 Din rudarjeve mesečne mezde še bolj zmanjša. TPD je v l. 1930. izkazala 30 milijonov Din čistega dobička, samo nekaj nad 7 milijonov Din pa so znašale mezde! TPD je odpisala od strojev in naprav v enem samem letu 18 milijonov Din, isto toliko je na novo investirala. Vse to je čist dobiček! TPD priznava, da so železnice zagotovile večji konzum. Industrije, katere konzumi- rajo premog, ne reducirajo obratovanja, vsaj pa ne v občutnejši meri. Največja kriza je v lesni industriji. Ta za pogon ni potrebovala premoga. V priči vseh teh dajatev je TPD minimalne mezde znižala kar za 5%, z znižanjem akordnih enot pa za 10%, čeprav družba sama s ponosom trdi, da je finančno tako trdna, da obratuje z lastnim kapitalom. — Družba priznava, da so konsumenti postali rednejši plačniki. Letno poročilo družbe z zadovoljstvom ugotavlja ugodne rezultate na vseh straneh. In vendar znižuje mezde in to

v času najostrejše socialne krize med rudarji! Ta čin je skrajno asocialen, brezobziren napram državnemu prizadevanju za ohranitev socialnega miru in reda. Ta čin je omalovaževanje narodnih interesov, izraz sirovega kapitalizma, kateri je mrk in leden napram vsem bolečinam naroda, države in ožje okolice. S tem činom, katerega družba z nobenim dejstvom ni obrazložila, da bi bil razumljiv, je TPD pokazala, da noče biti živ socialno učinkujoč faktor na našem narodnem telesu, pač pa ekskluziven branitelj čistih zasebnokapitalističnih interesov. — Znižavanje plač pri podjetju kakor je TPD je velevalen socialen, gospodarski in pa tudi političen akt. Oblasti ne morejo in ne smejo mirno mimo nove bede, katera je udarila v revirje — zato, da TPD zajamči večje dobičke in da v nobenem pogledu ne participira na splošnih gospodarskih in političnih težavah naroda in države. TPD je znižanje mezd diktila! Diktat v tako važnem socialnem vprašanju je v času, ko je država prisiljena, da z izrednimi ukrepi spravlja državno življenje v zdrav tir, milo rečeno, izrabljanje izredne situacije v svojo korist. TPD se zaveda, da je delavstva vdano narodu in državi, ter da zato hoče biti politično usmerjeno za cilj konsolidacije države, kar mu zabranjuje, da bi se v obrambi svojih interesov posluževalo sredstev, kateri bi ogražali socialni mir. TPD je grešila na to dejstvo. Nujno je potrebno, da oblasti od TPD zahtevajo točno utemeljitev znižanja mezd v višini, katera ni ti najmanj ni utemeljena.

11. Aktivnost socialne politike

Gospodarska kriza nujno zahteva spoštovanje osemurnika, da se s tem prepreči širjenje brezposelnosti in kopičenje zaslužkov v nadurah, katere- mu se delavstvo iz solidarnosti rado odreka. Čas gospodarske krize zahteva zaščito socialno šibkih v pojačeni meri. Ni zadostno, ako skušamo z raznimi ukrepi utrjevati denarno vrednost, skrbeti za izvoz, regulirati cene (n. pr. monopol na žito), olajševati plačevanje davkov, zboljšavati promet, t. j. ni zadostno, ako predvsem in neposredno ščitimo tako zvane gospodarske kroge ali tipično gospodarsko življenje. Vse bolj je potrebno, da malega človeka v gospodarskem kaosu ščitimo pred izkoriščanjem in preprečujemo, da mora breme krize v znatnejši meri nositi on, kakor pa gospodarsko močnejši. V času gospodarskih kriz je aktivnost socialne politike nujno potrebna. Pomanjkanje take politike bi najbolj bridko občutili delavec, kmet in nameščeneec.

Na dlani leži, da bi morala podjetja, za katerih razvoj in obstoj skrbi država z najrazličnejšimi finančnimi, gospodarskimi, administrativnimi, organizacijskimi in prometnimi ukrepi, z enako skrbnostjo gledati na usodo svojih delavcev; in če že mora priti najhujše, naj bi to prišlo po predhodnem obvestilu oblasti, po predhodnem razgovoru z delavstvom, potem, ko je bilo dobro premišljeno vse, kar sili k težkim ukrepom. Koliko je pri nas podjetij, katera bi odpust delavstva naznanila Borzi dela? Koliko jih je, katera bi razne nameravane ukrepe predhodno javila oblastim? Koliko je podjetij, katera bi delavna razmerja urejevala na osnovi kolektivnih pogodb, da bi se na ta način dala večja pravna in materijalna sigurnost delavstvu in nameščencem?

Gospodarska kriza nujno zahteva sredstev in izpopolnitev socialnega zavarovanja in to v korist obeh interesentov. Organizirana pomoč javnosti je opešanemu gospodarstvem in socialnemu življenju takrat najbolj potrebna, ko je to življenje v krizi. Radi kriz je zavarovanje. Nikjer drugod tako drastično in tako tipično ne velja načelo, da moremo z malimi sredstvi dosežati velike uspehe, kakor ravno s pomočjo socialnega zavarovanja. S pomočjo drobnih prispevkov splošnosti, se ustvarja in vzdržuje tisoče in tisoče eksistenc, katere bi bile brez zavarovanja mrtvo telo v gospodarskem življenju in mu v težko breme. Z zavarovanjem pa postajajo jak gospodarski faktor, jačajo gospodarski obtok, množe kupno moč naroda. Tisoče in tisoče

oseb je danes brez starostne preskrbe, sebi v nadlego, gospodarstvu brez poristi. Skromne starostne rente bi dajale tem osebam zavest državljanov ugledne države, gospodarstvo bi imelo tisoče in tisoče več konzumentov. — Ogromno je število družin, kjer niti za sol nimajo. Trgovina in obrt sredi beračev ne moreta uspevati! Starostno zavarovanje je našemu gospodarstvem življenju bolj potrebno, kakor sto drugih gospodarskih ukrepov. Zavarovanje malih kmetov in kajzarjev bi pomenilo za 50% ublažitev krize na vaseh. Če razna ženska udruženja s tem morejo upravičiti potrebo svojega obstoja, bodo to storila samo s tem, ako z vsem svojim vplivom dosežejo, da postane delavčeva žena za slučaj smrti moža vsaj skromno preskrbljena zase in za svoje otroke. V dosegi posmrtnega zavarovanja delavcev leži poslanstvo moderne žene, katera se bori za ženske pravice! Žene, izbojujte tisočem in tisočem revnih delavskih žena vsakdanji kruh. Vse drugo delajte pozneje!

Beda naše vasi je na vrhuncu. Kriza malega kmeta je popolna. Propadata morala in kultura. Ponos naroda se pogreza v strašno brezno. Kar ima, ne prodaja, ali pa mu uniči toča, kar potrebuje, dobi le za drag denar. Socialno skrbstvo za našo vas mora postati naš evangelij in naša dnevna briga pri vsem, kar delamo in kar opuščamo. To skrbstvo je treba organizirati in vzakoničiti. Ni higijena vasi prvo, tudi dobra občinska pošta niso prvo; prvo je kruh. Radi krize v tovarnah je naš kmet s svojo eksistenco potisnjen nazaj v vas. Gledati mora, kako nesocialno in neekonomično se izvaja skrbstvo za povzdigo vasi. Pri javnih delih vozijo gramoz težki konji premožnih kmetov, les za mostove prodaja bogat kmet, pravico paše na planini ima bogat kmet, gnoj za travnik dobi bogat kmet; če kajzarju pogine koza, ne dobi ničesar, če premožnemu pogine bik, zahteva in dobi pomoč. Nujno so potrebne splošno koristne zadruge malih kmetov in kajzarjev, da se more preko njih organizirati intenzivnejše skrbstvo za našo revno vas.

Hvale vredne so akcije vlade za gospodarsko povzdigo posameznih stanov. Privilegirana agrarna banka je namenjena povzdigi kmeta, privilegirana Obrtna banka hoče ščititi obrtnike, Privilegirana izvozna družba naj dvigne naš izvoz in s tem ojači našo poljedelsko produkcijo in izvozno trgovino. Vsega priznanja je vredno prizadevanje vlade v tej smeri. Žitni monopol naj zagotovi kmetu minimalni zaslužek pri produkciji žita. — Toda metode in sredstva, katera se uporabljajo za utrjevanje gospodarskega položaja enega, je treba uporabljati tudi za drugega. Nihče ne bi smel biti v času gospodarske krize nezahvalen. Mislim na delavce in nameščence. Kdo se zanima za njih prejemke, kateri v zelo mnogih slučajih radi prevelike konkurence na delavnem trgu ostajajo pod minimom, kdo regulira odpuste delavcev? Kdo zasleduje redukcije v zaposlitvah in plačah? Kdo skrbi za organizacijo kapitalne moči delavca in nameščencea. Privilegirani agrarni in privilegirani obrtniški banki odgovarja privilegirano delavsko nameščenska banka, potem katere bi se vodila organizirana socialno - gospodarska zaščita delavcev in nameščencev. Nam ne more zadoščati teoretična enakopravnost, mi hočemo, da je ta enakopravnost dejanska in vsestransko zajamčena!

Gospodarska kriza potrebuje kar najboljšo administracijo javnega življenja, njeno skrajno objektivnost in ekspeditivnost. In to v vseh smereh. Žal pa je treba povedati, da zlasti v socialno-politični administraciji ni tako, da bi bili popolnoma zadovoljni. Z zakonom o zaščiti delavcev je pogosto tako, kakor da bi ne bil zakon, po katerem se ima vsakdo vselej in povsod ravnati. Socialna zakonodaja mora dobiti svojo polno avtoriteto in vsesplošno podporo. N. pr. zaščita vajencev ni nič manj važno vprašanje kakor vprašanje zavora sadja ali vprašanje pravilnega zacurinjenja uvožene svile. Reševanje sporov iz nameznega razmerja je prav tako važno kakor rešitev menične tožbe. Gospodarska kriza zato nujno zahteva strogo spoštovanje primitivnih socialnih potreb naroda in pa zaščito naroda z novimi socialno-

političnimi zakoni. Težko čakamo na obrtni zakon, ureditev kolektivnih pogodb je protitež prostim odločbam podjetij v vprašanih nameznega razmerja. Rudarski zakon je bil mnogokrat obljubljen, pa ravno tolikrat pozabljen. In vendar je z usodo tega zakona zvezanih deset in desettisoče rodbin. Gospodarstvo s premogom mora biti reglementirano in zajamčena stalna zaposlitev rudarjev proti človeka vredni eksistenci. Rudarsko zavarovanje preživlja pravi križev pot, na katerem pod križem padajo samo rudarji in njih družine. Gospodarska kriza je vzela stanovanjsko zaščito, na mesto nje je prišlo oderuštvo od marsikateri strani. Gospodarska kriza ima za posledico brezposelnost, sredstev za podpiranje brezposelnih ni. Zakon pravi, da bodo ta sredstva predvidena v državnem proračunu. — Gospodarska kriza zapeljuje k omalovaževanju zaščite delavčevega zdravja in življenja. Inšpekcija dela pa le s težavo daje inšpekciji dela še nekaj vsebine.

Gospodarska kriza hoče kratko: socialno - politično zaščito onih, kateri sami nimajo nič, da bi se pred udarci krize branili.

Želimo samo eno: socialni motivi in tendence, katere v sebi hrani zakon o likvidaciji agrarne reforme, naj se aplicirajo tudi v vsem drugem gospodarskem in socialnem življenju. Ta zakon je močna intonacija pohoda naprej, on nam daje vero, da bomo šli v boljšo bodočnost v vseh smereh. Paziti pa je, da ne pridejo škodljivci vmes.

Mi smo narodna in strokovna organizacija. K nam spada vse, kar živi od dela svojih rok in svojega uma. Mi imamo svoj program, kateri je socialen. To pomeni, da gre naše prizadevanje za tem, da ustvarimo v narodu socialno enakopravnost. To hočemo dosežati z evolucijo, s premišljenim in preudarnim delom za dosego kar najboljših zakonov, kateri naj to enakopravnost omogočujejo. Mi nismo ozka razredna organizacija, hočemo biti organizacija vseh delavskih ljudi, kateri žive od dela, razuma in rok. Mi se nočemo boriti proti uničenju vsake zasebne lastnine, ker vemo, da je delavcu ali nameščencu največje jamstvo za njegov obstoj to, kar je njegovo: njegov dom in vrt okoli. Vsak delavec in nameščeneec mora postati zasebni lastnik, ker bo šele v tem svojstvu postal poln človek, ponosen nase, na svojo individualnost, na svoje delo in na uspehe svojega dela. Mi smo proti oni zasebni lastnini, katera je ustvarjena z izkoriščanjem dela drugih.

12. Mi smo narodna organizacija

V nas ni šovinizma, popolnoma tuji smo ideologiji fašizma. Zato smo s celo dušo vdani državi, ker hočemo, da je ona naša in mi njeni V njenem okviru, z njenimi sredstvi naj je zajamčena lepša socialna in kulturna bodočnost. Smo demokratična organizacija, ker priznavamo narodu in ljudstvu pravico, da živi in da o svoji usodi odloča sam. Mi smo za to državo mnogo žrtvovali, med nami so bratje in sestre, kateri so zanj do golega dali, kar so imeli, premoženje in zdravje in zato ne dopuščamo, da od zunaj ali znotraj kdo ruši temelje te države in ovira njen razvoj in konsolidacijo, političnemu in verskemu umirjenju. Hočemo biti dostojni in pošteni in priznavamo vsakomur pravico, da brani svoje stališče napram narodu in državi — toda na način, kateri ne slabi države kot celote, na način, kateri duhov ne razkaja pač pa jih pristrčno združuje, na način, kateri utrjuje državljansko zavest skupnosti. Narodna država hočemo biti. To je za nas sociološka enota. Številčno smo mal narod in država je mala država. Kip enega srca in ene duše pa bo viden po celem svetu. Na tem enem kipu hočemo klesati: Z vztrajnim delom za delovno ljudstvo, katero je država sama, hočemo klesati z nesebično in srčno občuteno požrtvovalnostjo, ker najlažje bomo umirali, ako nam bodo oči zaspale v zavesti, da smo delali za srečo in napredek malega človeka, ker le z njim bomo mogli stopiti v veliko dvorano evropskih narodov v dosegu miru in demokratičnega življenja.

Nad drago domovino Jugoslavijo naj ponosno plapolja prapor narodne zavesti in svečanega napredka!

Resolucije sprejete na kongresu narodnega delavstva

1.) Ugotoviti moramo, da breme splošne gospodarske krize najobčutnejše leži na ramenih delavcev in nameščenecv, na ramenih malega človeka. Kdor nima ničesar drugega, kakor le svoje zdravje, ni sposoben, da za lastnimi sredstvi od sebe odbija valove krize. Oni, kateri imajo produkcijska sredstva v rokah, pa so že po tem dejstvu sposobnejši, da čase gospodarske krize z manj občutnimi posledicami preživljajo. Zato je nujno potrebno, da imajo državni ukrepi, kateri imajo za cilj blažitev krize, v najizrazitejši meri pred očmi potrebe delavca in nameščenca. Skrb za delavca in nameščenca mora postati neposredna, samo posredna pomoč s čistimi gospodarskimi ukrepi ne zadošča.

2.) Gospodarska kriza nujno zahteva najvestnejše spoštovanje in uvaževanje soc. politične zakonodaje. To se mora zgoditi tako od strani državne oblasti kakor tudi od strani zasebnikov. Delavska zaščitna zakonodaja mora dobiti najpopolnejšo avtoriteto.

3.) Smatramo, da je usodepolna pogreška, ako soc. politično uveljavljanje države ni aktivno in ako soc. politična zakonodaja ni skrajno vsestranska. Gospodarskim zakonom morajo nujno in neposredno slediti tudi zakoni v neposredno zaščito delavcev in nameščenecv. Volja države v tej smeri mora biti tako izrazita in vidna, da utihnejo vsi glasovi o redukciji soc. političnih zakonov.

4.) Ker so plače delavcev in nameščenecv daleč pod potrebami materialnega in kulturnega življenja, more znižavanje plač prinesiti le gospodarsko škodljive posledice. V času gospodarske krize je nedopustno, da se to vrši celo

brez državne kontrole. Ravno gospodarska kriza nujno zahteva, da državne oblasti budneje pazijo na odnose med delavci in delodajalci in da ničesar ne dopuste, kar ne bi bilo v skladu z interesi socialno šibkih slojev. Ostrejša reglementacija delovnega razmerja mora jamčiti, da breme krize ne bo težje ležalo na ramah delavca in nameščenca kakor pa na ramah drugih slojev.

5.) Mi se zavedamo, da je najjačje sredstvo za ublažitev krize dobro izvedeno in zajamčeno soc. zavarovanje. Slabo je storjeno za narodno gospodarstvo, ako tega zavarovanja nimamo takega, kakor ga zahtevajo socialni in gospodarski interesi.

6.) V javnem življenju narodno delavstvo in nameščenstvo ne sme ostati ne- uvaževan element. Pritegnitev delavstva k reševanju aktualnih gospodarskih in socialnih vprašanj je velike politične in moralne važnosti. Delavec in nameščenec morata dobiti zavest, da sta enakovredna državljana.

7.) Mi hočemo, da je država naša in mi njeni. Naša narodna zavednost nam povzroča bol, ako vidimo, da je država ovirana v stremljenju po konsolidaciji, po mirnem gospodarskem in socialnem življenju. Pozdravljamo ukrepe, kateri imajo za cilj, da vse odstranijo, kar je konsolidaciji državnega življenja na poti. Pogrešamo pa, da ni zadostno zaščitenono, kar to konsolidacijo pospešuje. Konsolidacijo brez dvoma pospešuje narodna in državljanska zavednost delavstva in nameščenstva, ovira jo mlačnost in indiferentnost, politična nestrpnost in pa preslaba aktivnost državne administracije in zakonodaje v zaščiti malega človeka.

na novi obrtni zakon in šele potem bo pristopila h končnim pogajanjem za kolektivno pogodbo. Kdor pa pozna naglico, s katero se uvajajo novi zakoni, ta je lahko prepričan, da letos še ne bodo imeli kovinarji nove kolektivne pogodbe. Poglejmo, koliko časa že čakamo na rudarski zakon in kolikokrat nam je bilo že rečeno, da je že zdavnaj bil končno-veljavno redigiran in dan v razpravo zakonodajnemu svetu. Do danes pa zakona rudarskega še ni in temmanj moremo verjeti, da dobimo kmalu zakon o obrti, katerega se je pričelo pozneje študirati.

Naše članstvo je bilo z redukcijami, kakor tudi z znižanjem plač povsod prizadeto. Tako so bili prizadeti naši rudarji, kovinarji, predilničarji, tkalci, sploh menda je ni stroke in ne tovarne, ki bi bila ostala brez tega zla. Prav v zadnjem času je reducirala plače za 10% tovarna tanina v Medvodah.

Redukcije so

stanje brezposelnih

znatno zvišale in tudi mi imamo celo vrsto naših ljudi brez posla. Kakor v zasmeš pa vidimo skoro povsod pojav, da se tujei-inozemci povsod obdržijo v službah in jih redukcija ne zadene, pa še več, v času, ko se naši ljudje trumoma odpuščajo, se nastavlja tujei. Naša organizacija je napravila že nešteto korakov proti temu in se še dandanes bori, da se omeji na minimum zaposlitev tujcev,

ki prihajajo k nam kot specialni strokovnjaki, koncem koncev se pa izkaže, da so taki delavci, katerih imamo mi v izobilju brezposelnih. Imamo tovarne, kjer imajo celo navadne vratarje in delavce, pa tudi pisarniške moči inozemce. Ti so prišli k nam kot specialisti ali pa kot sorodniki podjetnika. Navadno pa so to le priganjači za naše delavstvo in pa zaupniki podjetnika, ki opravljajo istočasno policijsko službo. Mi ne bi imeli nič proti temu, če imamo tudi res potrebne strokovnjake pri nas nameščene, te bi pa morali obvezati, da priuče naše ljudi v stroki, da jih pozneje lahko enkrat zamenjajo. Navadno se tudi stavi tak pogoj, vendar ga pa doslej nobeden ni vpošteval iz enostavnega razloga, ker bi potem tak inozemec izgubil masno službo pri nas. Pa tudi ne bi imeli nič proti tujcem, če bi bili to dostojni ljudje, ki znajo spoštovati narod, pri katerem si služijo kruha, navadno pa so to kaki naduti Nemci, ki porabijo vsako priliko, da se znesejo nad našim elementom. Ravno v zadnjem času imamo tak pojav v tovarni Freund v Mariboru, kjer je obratovodja Nemec, ki si dovoljuje še danes zmerjati naše delavce z »Windische Hunde«, »Windische Bagage« itd. Tega gospoda bomo naučili pameti in smo podvzeli korake, da se ga iz naše države odstrani. Kdor je naš kruh, naj nas spoštuje ali naj naš kruh pusti. Da bi hranili ljudi, ki nas ne spoštujejo, bi se reklo, da sami sebi pljujemo v skledo. Naš delavec je dosti pretrpel pod staro gnilo Avstrijo, in tega še ni pozabil. Naša zahteva mora iti odslej za tem, da se število tujcev zaposlenih pri nas zniža na skrajni minimum, brez vsakega pardona pa zahtevamo, da se odstranijo vsi oni, ki ne znajo spoštovati našega naroda in našega delavca.

Narodna strokovna zveza beleži v tem letu lep in vesel pojav. Njene vrste so se pomnožile in tudi njene organizacije so se pomnožile.

Predvsem naj omenim

velik porast našega članstva

v kraju, kjer zborujemo, v Trbovljah, ki so še nedavno bile vsaj navidez v nasprotnem taboru. Če pomislimo, tovariši, da smo se pred kratkimi leti tajno sestajali in se pred komunisti in marksisti skrivali po temnih prostorih, ker glave naših odločnih ljudi niso stale varne na ramenih. Danes je položaj čisto drugačen.

Rudar je spoznal,

da je edina rešitev njegovega položaja v narodni strokovni organizaciji in je zato krenil pravo smer. Morda se imamo veliko zahvaliti pa tudi novemu agilnemu odboru, ki je zastavil vse sile, da je rudar vendarle prišel v svojo pravo organizacijo. Večje kompaktno število, ki se je prijavilo v naše vrste in si ustanovilo tudi svoj poseben odsek, so

stavninski delavci.

Ti delavci živijo v takih razmerah kakor naš rudar, če ne še slabše. Pomisliti moramo, da imajo nekateri delavci pri zidarjih po 1, 1.50 in 2 dinarja na uro in da je njihovo delo sezonsko. Tak delavec zasluži v najboljšem slučaju 20 dinarjev na dan; če računate, koliko se porabi danes za golo življenje, izračunajte tovariši, koliko si tak delavec lahko prihrani za izvensezonske čase. In zima traja najmanj tri mesece in te tri mesece je treba tudi živeti. Letošnja zima je bila za stavninsko delavstvo najhujša in smo jih srečavali na občinah, pred borzo dela in sploh povsod, kjer se je dajala kaka podpora. Prejšnja leta našemu zidarju in njegovemu pomagaču ni bilo treba berati v zimskih časih, zaslužili so toliko, da so zimski čas brez skrbi prebili. Letos pa tega ni bilo mogoče in morda jih je prav to privedlo do tega, da so pričeli misliti na svojo organizacijo. Njih predsednik tov. Simon Galjot je bil prvi, ki je zbral okrog sebe nekaj tovarišev in ustanovil v okviru NSZ stavninsko organizacijo. Organizacija ne drži roke križem. Takoj je podvzela vse korake za zboljšanje položaja stavninskega delavca.

V naših vrstah je sedaj tudi

organizacija dimnikarskih pomočnikov, ki sicer številčno ni velika, vendar pa sme s ponosom reči, da je kompaktna. Dimnikarski pomočniki še danes služijo pod starimi patriarhalnimi pogoji in imajo male plače in hrano ter stanovanje pri gospodarju. Dimnikar je podvržen hišni disciplini in je v svoji svobodi okrnjen. On mora biti ob določeni uri doma, ne sme po svoji volji žgati luči, mora jesti kar pride na krožnik in spati, kjer se mu postelje. Če zagodrnja včasih čez hrano, je že izbrčen in mora na cesto, češ, za take ne more gospodinja kuhati. NSZ je takoj pričela akcijo, da se tudi dimnikarje plača v denarju in ne v naturi. Večina gospodarjev je na predloge NSZ že pristala.

Prav v zadnjem času pa smo dobili v naše vrste tudi uslužbenke ljubljanske cestne električne železnice, ki so bili preje organizirani pri Udruženju nar. žel. in brod. Ker po novem zakonu o železniškem osebju ti ne morejo biti člani železničarske organizacije, smo jih v sporazumu z Udruženjem in člani organizacije cestne elektr. žel. prevzeli v NSZ.

Na vsakoletnem našem delegatskem zboru poročam tudi

o stanju podružnic.

Predaleč bi vedlo, če bi hotel preiti v detajle in se dotakniti vsake podružnice posebej. Zadovoljite se s tem, da poročam o splošnem položaju podružnic. Nekatero podružnico so nadvse vzorne in je pravo veselje delati z njimi. Te podružnice ne le da redno in točno obračunavajo s centralo, one tudi skrbijo, da je poslovanje podružnice redno in aktivno. Imamo pa žal tudi podružnice, ki nam redno ne obračunavajo članarine, ki pa stavljajo zahteve na centralo radi govornikov, lista, itd. Opetovano in opetovano smo morali povedati in danes to ponavljam morda že stotič, za vzdrževanje tajništva in izdajanje lista rabi centrala denar in zopet denar. Brez denarja se danes nikjer nič ne dobi in ker ima centrala samo dohodke podružnične članarine, se redno poslovanje centrale ovira, ako se z njo redno ne obračunava članarina. Mislil sem to poglavje posebej obravnavati, pa ker sem se že dotaknil podružnic in je finančno vprašanje tesno zvezano s podružnicami, moram kar tu povedati, da smo letos v tem pogledu zelo nezadovoljni z zadržanjem podružnic. Na desetine in desetne je šlo dopisov in okrožnic in opominov na podružnice, naj v redu obračunavajo pobrano članarino. In kakor bi bilo zakleto, od nikoder odgovora, še manj denarja. Pač pa znajo nekatere podružnice, ki ne plačujejo redno, zahtevati govornike in predvsem so hude, če ni točno in redno lista. V plačevanju članarine se je letos pokazala velika hiba in Vam bo tovariš blagajnik sam povedal, kako izgledamo s številkami letos. Jaz kot tajnik moram odkrito reči, da tako naprej ne more. Za vsako paro se moramo boriti z blagajnikom. Razumljivo je, da mora do skrajnosti zavirati izdatke, če vidi, da ni dohodkov. Tajništvo le z težavo opravlja redne posle in se mora boriti za vsako potovano, za vsako znamko in druge izdatke. Jaz vem, da ima blagajnik zelo težko sta-

Tajniško poročilo na delegatskem zboru NSZ

Tajnik Narodno strokovno zveze tov. Vladimir Kravos je na delegatskem zboru podal naslednje poročilo:

Svoje poročilo sem tudi letos razdelil na dva dela in sicer na splošni delavski položaj pri nas in na delovanje naše organizacije.

Kar Vam bom povedal v področju, ni menda za nikogar izmed delegatov novo. Vsi ste preživeli vse momente delavskega gibanja in vsi veste za položaj, kakršen je danes.

Povsod kamorkoli pogledaš sama kriza.

Ponekod resnična kriza, drugod umetno ustvarjena kriza, ki naj stanje podjetnikov še zboljša na račun delavca. Kakor na povelje so pričeli podjetniki zniževati mezo in zvišavati delovni čas, prej pa so še izvršili redukcijo delavstva. Navadno je tekla procedura v vsaki tovarni tako, da se je stanje delavstva znižalo na minimum in jih je bila najmanj dobra tretjina odpuščenih, drugi pa, ki so ostali, so živeli v večnem strahu, kdaj pridejo na vrsto in ostanejo brez kruha. Ko je bil strah na vrhuncu, je podjetje že afiširalo, da se tega in tega dne znižajo plače za toliko in toliko procentov, navadno se je zaokrožilo na 10%. Ko je bilo tudi to izvedeno in navadno brez vsakega odpora, ker je delavstvo neorganizirano in je bilo še pod dojmom izvršenih redukcij, je prišel nov razglas, da se delovni čas zviša za 2 uri. In tako je dosegel podjetnik vse, kar je hotel. Z preostalim delavstvom je produciral ravno toliko ali še več kot prej in cenejše, ker je znižal plače. Nadure pa se niso plačevale, kakor zakon določa z 50% poviškom, ker ni bilo nobenega, ki bi se upal k podjetniku s zahtevo po 50% odškodnini za nadurno delo. Če se je kje našel junak, da je to storil, je sledila odpoved čes, da komunistov in prekucuhov ne trpi v podjetju. In ta metoda, diktirana skoro gotovo od Zveze industrijcev, se je vporabljala povsod in zato smo dan za dnem dobivali poročila in čitali o redukcijah delavstva, o redukcijah plač in istočasno o zvišanju delovnega časa. Kakor kuga je šlo to zlo preko vseh krajev naše dežele in povsod je delavstvo prejemalo udarce, katerim ni bilo kos. Zakaj jim ni bilo kos, bom pozneje

povedal, ko pridem do poglavja o organizacijah.

Naši rudarji,

pri katerih letos zborujemo, bi nam znali največ povedati, kako izgleda kriza in kaj vse jim je prinesla zlega v dolino solz. Lansko leto sem v Mariboru z veseljem ugotovil, da so novembra meseca 1929 dobili kolektivno pogodbo, ki jim obeta zboljšanje položaja, letos pa je ta svetla točka lanskega leta globoko zatemnela. Letos je TPD poskrbela, da so dobili rudarji za kongres diktat, s katerim jim je znižala skoro za 10% plačo. V zgodovini TPD še ni bilo slučaja, da bi se delavstvu nasilno znižalo plačo in na način kakor je to storila TPD. Pravčasno je poskrbela, da je odpovedala veljavno kolektivno pogodbo. Pri odpovedi in vse do prvega dneva, ko smo sedli k zeleni mizi, je TPD čuvala tajno o vzroku odpovedi kolektivne pogodbe. Vsi, ki pazno sledimo položaju pri TPD smo si že v začetku bili na jasnem, da je na vidiku redukcija plač in sem jaz naše članstvo v revirjih na to takoj opozoril. Ko smo pa prvič sedeli s predstavniki TPD pri zeleni mizi, nam je odkrila svoje karte in povedala, da namerava znižati temeljne plače, akorde in premije. In sledila so mučna pogajanja, pri katerih je delavska delegacija stala odločno na stališču, da ne more pristati na nobeno znižanje, ker ima danes rudar že itak globoko znižano mezo, medtem ko se dobički TPD niso znižali. In TPD je ob koncu pogajanj prinesla diktat, s katerim zniža vzlic protestu delavstva plače, kakor si je zamislila. Takega udarca rudarji ne bodo mirno prenesli in že so podvzeli koraki, da se tudi družbi dopove, da ji ne more biti vse dovoljeno.

Enak udarec kot rudarji so dobili

kovinarji na Jesenicah.

KID je tudi odpovedala kolektivno pogodbo in pričela z regulacijo plač. Pri podjetniku velja reguliranje plač za redukcijo plač. Tudi na Jesenicah smo imeli pogajanja, ki pa še niso končana in bržkone ne bodo tako kmalu. KID se nikamor ne mudi in ji je zato vseeno, kdaj se bodo pogajanja za novo kolektivno pogodbo zaključila. Mi smo s privatne strani dobili informacijo, da čaka KID

lišče in se ne čudim, če je na zadnji seji Izvrševalnega odbora dal svoj mandat na razpolago. Za blagajnika bi morali mi postaviti copernika, ki bi znal iz nič delati najmanj cekine, potem bi morda šlo. Tako pa tovariši ne gre naprej. V tem oziru smo napravili velik korak nazaj. V članstvu velik napredek, pri podružnicah velik napredek, v finančnem vprašanju pa velik minus. Pomislite, če je mogoč reden in brezhiben pokret brez denarnih sredstev in ker smo danes tako lepo in složno skupaj in smo se zbrali zato, da si povemo dobre in slabe strani našega pokreta, sem vam povedal tudi to slabo stran s željo, da se odslej v tem oziru napravi temeljit red.

Tovariši, povedal sem, da je precej naših podružnic agilnih in redno deluje. Te podružnice so tekom zime veliko storile na kulturnem polju med našim delavstvom. Prav

lepo število predavanj

smo imeli pri naših podružnicah in reči moram, da so bila vsa predavanja prav dobro obiskana, kar dokazuje, da si naš delavec naravnost želi izobrazbe. Skrbeti bo zato, da tudi v bodoče dobi dobra predavanja in s tem spopolni svoje znanje. Pri nekaterih podružnicah imamo dramatične odseke, ki skrbijo za kulturno izobrazbo našega delavstva, tako imamo prav dober dramatični odsek v Žireh, Trbovljah, Mariboru in Ljubljani. Snujejo se pa tudi še drugi dramatični odseki, ker je povsod za nje veliko zanimanja. Nam manjka v organizaciji prosvetne centrale in se mora zato tudi s tem vprašanjem baviti centrala odn. tajništvo. Zato bi vam priporočal, da sklenete danes, naj se v okviru ljubljanske podružnice NSZ ustanovi prosvetni odsek, ki naj bi bil obenem

prosvetna centrala za naš pokret.

Razumljivo je, da mora ta odsek voditi tovariš, ki je obenem član Izvrševalnega odbora, ker le na ta način bo centrala stalno v stikih s prosvetno centralo in imela tudi kontrolo nad njo. Tudi pogrešajo naši člani glasbe in so že parkrat izrekli željo po instrumentih. Svoječas smo v okviru naše mladinske organizacije imeli več tamburaških zborov. V zadnjem času se znova oživljajo, tako n. pr. se bo poživela tamburaški zbor v Ljubljani, medtem ko imamo v Mariboru in Trbovljah svoje male orkestre.

Tovariši! Ko govorim o našem pokretu dovolite, da se predvsem dotaknem važnejših dogodkov v naši organizaciji. Eden najvažnejših dogodkov v letošnjem poslovnem letu je bila

svečana predaja zastave NDO

stavbinskemu odseku NSZ. Našim vrlim tovarišem, starim borcem iz zaslužnjene Trsta se je posrečilo s smrtno nevarnostjo prinesiti iz Trsta v Ljubljano lepo zastavo NDO, katero so slovesno izročili našemu stavbinskemu odseku. Ta zastava je za naš pokret relikvija. Bila je druga zastava po vrstnem redu, ki smo jo razvili. Prvo nam je vzel fašistični kres, na katerem so zgorele naše svetilne, drugo smo pa rešili in jo boste imeli priliko videti jutri, ko bo plapolala po Trbovljah. Jaz se s tega mesta zahvaljujem onima dvema neznanima junakoma — znana sta le nekaterim — za široko javnost ostaneta neznana, ki sta prinesla zastavo v Ljubljano, kakor se zahvaljujemo tov. Pregarcu, ki je to našo zastavo hranil dolga leta doma in jo čuval kot punčico v očesu.

Narodna strokovna zveza je tudi v tem letu ohranila vse zveze s tovariškimi organizacijami in te zveze še poglobila. Z bratsko ČOD, katere zastopnika bosta jutri prisostvovala kongresu, smo v tesnih bratskih stikih. O binkoštnih praznikih sta naš predsednik tov. Juvan in podpredsednik tov. dr. Bohinjec zastopala NSZ na kongresu ČOD v Pragi in ž njima je bila tudi tričlanska delegacija Jug. Nac. Rad. sindikata s predsednikom tov. Stojan Stankovičem na čelu. Ob tej priliki je bila ustanovljena

Jednota slovanskih narodnih strokovnih organizacij

in bil izvoljen tudi upravni odbor. O priliki naših kongresnih dni pa se bo vršila odn. se je vršila tudi seja Jednote, na kateri se je izvolila nova definitivna uprava. S to Jednoto lahko dokažemo, da

smo tudi narodno zavedni delavci za internacionalne zveze, toda predvsem in prvenstveno za zvezo s Slovani. Ko bo slovanska skupnost dovolj močna in jaka, se bomo razgovarjali tudi z drugimi državami in narodi. Toda preje bomo utrdili svoje pozicije, ker hočemo doseči enakopravnost, ne pa da bi bili v internacionalni le pokorni slugi. Skoro povsem odveč je omenjati, da smo ostali v rednih stikih z Jug. nac. rad. sindikati v Beogradu, ki pa žal na naše dopise niso odgovarjali tako kot bi si želeli. Mi razumemo, da so tovariši v Beogradu in drugod bili tudi v težkih mezdskih pokretnih, vendar bi si želeli, da nam vsaj redno odgovarjajo, ker le potem lahko govorimo o tesnih medsebojnih stikih. Federacija narodnih strokovnih organizacij odn. nje tajništvo v Beogradu nas tudi ni povsem zadovoljilo. Pisariil smo in pisariili, toda ostali brez odgovora ali pa dobili tak odgovor, ki nam ni mogel služiti. V Federacijo bo treba več ognja, če hočemo imeti od nje koristi. Mi smo si zamislili Federacijo kot centralni organ, okrog katerega se bo sukala vsa naša pokretna politika. Žalibog pa bi nam bilo slabo šlo, če bi bili v letošnjem letu čakali pomoči in nasvetov le od te zamišljene centrale. Tovariši, še ni vse zamujeno in seja, ki se je vršila danes, nam je dala garancijo, da se bo v bodoče tudi v tem pravcu skušalo iti na bolje.

V zvezi smo še z Uduženjem narodnih želez. in brodarjev in Zvezo društev priv. nam. Obe ti dve organizaciji sta z nami v idejni zvezi in imamo skupne lokale.

V socijalnih zavodih

smo ohranili stanje lanskega leta. V Delavski zbornici imamo 11 svojih zastopnikov, na čelu katerih stojita naš predsednik tov. Juvan in podpredsednik tov. Dr. Bohinjec. V Delavski zbornici pa je v zadnjem času zelo napeto stanje. Če se razmere med nami in maksisti ne zboljšajo in če bomo deležni še takih nersramnih napadov z njihove strani, bomo morali pač seči po skrajnem sredstvu in zahtevati od naše delegacije v Delavski zbornici, da položi mandate in pusti vladata večino. Ta večina je itak umetno stvorjena. Z vso odločnostjo moramo zahtevati, da se izvedejo volitve v Delavsko zbornico pod državno kontrolo. In če se bo to zgodilo, bo večina čisto drugje in menda nikoli več v rokah onih, ki še danes pljuvajo na naš pokret in na vse, kar je nacionalnega.

Kar sem povedal za Delavsko zbornico velja skoro enako za druge socijalne zavode. V Okrožnem uradu in borzi dela nimamo svojih zastopnikov. Za vse te socijalne zavode zahtevamo odločno izvedbo volitev, da pridemo tako tudi mi do svojega zakonitega zastopstva.

Preje sem poročal o stikih z bratskimi društvi. Nisem namenoma izpustil važno Zvezo, s katero smo stalno v stikih in katere zastopniki so med nami. Pustil sem to, da omenim posebej in sicer s poročilom, da se je vršil letos junija v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu

kongres ameriških izseljencev,

na katerem se je tretiralno vprašanje zaposlitve vračajočih se ameriških izseljencev. Kar velja za Ameriko, velja v veliki meri za vse izseljence, tudi za one v Nemčiji, s katerimi imamo najtesnejše zveze. V Nemčiji imamo Zvezo jugoslovanskih delavskih podpornih društev, katere predsednik je tov. Pavel Bolha in s katero zvezo smo v najtesnejših stikih. Tajništvo je v zadnjem času poskrbelo, da so člani Zveze preko NSZ dobivali različne dokumente od naših državnih uradov.

Tovariši, mnogo bi imel še povedati in še ne bi vsega povedal. Za enoletno delovanje bi moral imeti par ur na razpolago, če bi hotel iti v detajle. Čas pa beži in meni je odmerjen le del časa. Zato sem skušal v par besedah orisati vsaj to, kar je važnejšega. Podrobno naše delo je pa itak znano vsem funkcionarjem podružnic, ker na sestankih o tem razpravljamo. Imate pa tudi list

»Delo«,

ki služi v to, da si povemo o našem gibanju. Ker sem omenil »Delo«, dovolj e še par besed o njem. Najvažnejše in največkrat edino orožje vsakega strokovnega pokreta je dober in soliden list. Ta

stori lahko veliko več, kot vsaka intervencija ali dopis. Zato pa polagajo vsi na liste veliko pažnjo in tako tudi mi. Naš list ima izbornega urednika, prima sodelavce, vse polno pazljivih čitateljev, a mu manjka najvažnejše — denarni viri. List izdajamo z delavskim denarjem — kolikor več pride članarine — toliko več denarja je na razpolago in od tega gre gotov del za list. Kot sem pa prej omenil, članarine ni, tedaj ni denarja in manjka tudi oni del, ki bi moral biti na razpolago za list. In urednik se jezi na blagajnika, blagajnik na predsednika, predsednik na tajnika, ter si eden drugemu očitamo, da smo sami krivi, če list ne izide pravočasno in če člani ne plačujejo odn. podružnice ne obračunajo. Največkrat sem kriv jaz, da ni denarja, češ, premalo energično izterjavaš. Tovariši dobrih podružnic mi bodo pritrtil, da so se včasih čutili užaljene, ker je na nje prišla ostra okrožnica radi članarine. Okrožnice se navadno razpošljejo ysem in tako so jo prejele tudi te podružnice, ki niso v zaostanku. One podružnice, katerih bi se pa taka okrožnica morala prijeti, so ostale hladnokrvne in se še zmenile niso za opomin. Potem je pa tajnik kriv, če podružnice ne pošljejo redno članarine. Me ne je sram, da moramo vsako leto na delegatskih zborovanjih govoriti o tem in prositi za članarino kot za ubogajme. Jaz mislim, da bi moralo biti v slehernem našem odborniku že toliko sile in energije, da bi zadostoval en opomin, da napravi svojo dolžnost. Če hočete, da »Delo« redno izhaja, storite vsi svojo dolžnost. Brez denarja pa lista ne moremo izdajati, ker visimo že itak za težke tisočake v tiskarnah. Delati dolg je najlažje, za nas pri vodstvu pa nastaja potem vprašanje, kdo ga bo plačal. Oni, ki še članarine nočejo plačati, gotovo ne, in tako bo prišlo vodstvo enkrat do srečnega položaja, da bo po vsem delu, ki ga je idealno vršilo za pokret, seglo še v žep in plačevalo dolgove.

H koncu še par besed

o Izvrševalnem odboru in tajništvu.

Izvrševalni odbor je skozi celo leto imel redno svoje seje in se na njih pečal z vsemi vprašanji, ki se tičejo delavstva in našega pokreta. Ni bilo vprašanja, ki se ne bi obravnavalo na sejah I. o. Posamezni člani I. o. so redno posečali tajništvo in dajali direktive ter aktivno sodelovali v pokretu. To velja predvsem za našega predsednika tov. Juvana, ki je dnevno v tajništvu in se podrobno peča z vsemi vprašanji. Tudi naš blagajnik je skoro vsak dan v tajništvu. Ta se predvsem vsak dan zanima za kak dopis, ki javlja pošiljko denarja ali obračunov. Žal, da je večkrat razočaran, ker je takih pisemčkov zelo malo. Tudi drugi člani I. o. v polni meri izvršujejo svojo dolžnost in aktivno sodelujejo v pokretu. Vsi člani I. o. so morali med letom nešteto krat ob nedeljah in praznikih na zborovanja, medtem ko drugi porabijo prosti čas za razvedrilo. Jaz bi le želel, da si ohranimo te tovariše, ker si s tem ohranimo naš lep pokret.

Tajništvo je tudi letos skušalo v polni meri zadostiti vsem željam podružnic. Jaz že v naprej vem, da so med vami tudi taki, ki bi se lahko pritožili. Brez napak in greha ni nobeden. Tako tudi vaš tajnik ne. Upoštevajte pa to, da se je naše število pomnožilo, da sem bil dolge mesece popolnoma sam v tajništvu in da sem šele v zadnjem času dobil pomožno uradniško moč. In vse je šlo skozi moje roke in povsod sem moral biti. Pa še to. Vodil sem dve tajništvu in sicer naše in ono zasebnih nameščenec. Če ima kdo izmed delegatov pritožbe, prosim, da jih v debati iznese, jaz obljubljam, da se bom potrudil, da popravim vse in da prihodnje leto odpadejo vse pritožbe. Tajništvo je skrbelo, da je obdržalo stalne stike s podružnicami in je v to svrhu odposlalo na stotine raznih dopisov in okrožnic, tajništvo je skrbelo, da so se obdržali povsod redni sestanki, občni zbori in predavanja, skrbelo je, da so podružnice dobile vselej govornike — s temi sem sicer imel največji križ, pa je le šlo — skratka: kot tajnik sem skrbel, da sem ugodil vsem vašim željam in kakor sem rekel lansko leto, pravim tudi letos: po podanem poročilu leži na vas, tovariši delegati, da poveste o po-

slovanju tajništva svoje mnenje. Če me boste pohvalili ali grajali, bom v enaki meri skušal v prihodnjem letu vse spopolniti in posvetiti pokretu še večjo pažnjo, če bom imel vaše zaupanje. To podarjam z ozirom na resno nevarnost, da se vsled netočnega plačevanja članarine mora ukiniti tajništvo, ker dohodki kmalu ne bodo dosegali izdatkov. Če si hočete pa ohraniti svoje strokovno tajništvo in tajnika, se morate resno potruditi, da pridejo denarni viri.

Končam svoje poročilo z željo, da tovariši delegati o njem debatirajo in izrečejo svoje mnenje. Našemu lepemu pokretu, ki vzlic težkemu gospodarskemu položaju kaže letos lep napredek, pa želim tudi v bodoče najlepšega razmaha. Vas, tovariši delegati, pa pozivam, da krepkeje poprimemo za delo, ker delamo narodnemu delavcu in narodu v čast in korist!

Zahvala

Po veličastni manifestaciji narodnega delavstva v Trbovljah smatra Izvrševalni odbor Narodno strokovne zveze v Ljubljani za svojo dolžnost zahvaliti se vsem onim, ki so na katerikoli način pripomogli k tako veličastnemu uspehu kongresa NSZ v Trbovljah.

Izvrševalni odbor NSZ se zahvaljuje najiskreneje vsem onim, ki so aktivno sodelovali pri kongresu in ga s svojim delom ali prisotnostjo podprli. Predvsem se zahvaljuje županu Trbovelj g. Vodušku, ki je pred rudniško restavracijo in v Sokolski dvorani pozdravil kongres in goste, ljubljanskemu županu g. dr. Dinku Pucu, ki je poslal na kongres svojega odposlanca, Delavski zbornici ljubljanski, ki je tudi poslala svojega zastopnika, bratski Československi obec delnički, ki je poslala pet svojih odličnih zastopnikov, Zvezi jugoslovanskih delavskih in podpornih društev v Nemčiji, Jug. nacionalnim radničkim sindikatom iz Beograda, Sarajeva in Zagreba, ki so poslale svoje delegate, Uduženju jug. narodnih železničarjev in brodarjev, o. o. Ljubljana, Zvezi društev privatnih nameščencev, trboveljskemu Sokolu, Zvezi kulturnih društev in vsem ostalim društvom, ki so poslali na kongres svoje zastopnike in po njih kongres pozdravili s toplimi besedami. Hvala številnim korporacijam in prijateljem, ki so kongres brzojavno ali pismeno pozdravili, hvala predvsem gg. podbanu dr. Pirkmajerju, poslaniku dr. A. Kramerju, županu dr. D. Pucu, ministru Ivanu Puclju, Ivanu Deržiču, Joško Zemljiču i. t. d., ki so kongres pismeno pozdravili.

Končno hvala vsem članom podružnic NSZ za tako veliko udeležbo na kongresu. Predvsem pa velika hvala trboveljski podružnici NSZ, ki je storila vse, da je kongres v vsakem oziru uspel, hvala rudniški godbi in kapelniku g. Hudarinu, hvala sportnim klubom, ki so sodelovali v nogometni tekmi, predvsem hvala S. K. »Amaterju«, ki je dal pobudo za tekmo. Skratka: še enkrat pristrčna hvala vsem onim, ki so pokazali toliko simpatij za naš pokret.

V Ljubljani, dne 20. avgusta 1931.

Izvrševalni odbor NSZ.

Vlad. Kravos l. r. Rud. Juvan l. r.
tajnik predsednik